

Kayseri İlinde Scabies ve Pediculosis Epidemiyolojisi

The Epidemiology of Scabies and Pediculosis in Kayseri

Ülfet Çetinkaya¹ , Serkan Şahin² , Rabia Özlem Ulutabanca²

¹Erciyes Üniversitesi, Halil Bayraktar Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Kayseri, Türkiye

²Halk Sağlığı Müdürlüğü, Bulaşıcı Hastalık Kontrol Programları Şubesi, Kayseri, Türkiye

Cite this article as: Çetinkaya Ü, Şahin S, Ulutabanca RÖ. The Epidemiology of Scabies and Pediculosis in Kayseri. *Türkiye Parazit Derg*; 42: DOI: 10.5152/tpd.2018.5602.

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, Kayseri ilinde görülen scabies ve pediculosis olguları değerlendirilerek ülkemizdeki epidemiyolojik verilere katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Yöntemler: Bu çalışmaya ait verilere Kayseri Halk Sağlığı Müdürlüğü'nden ulaşılmıştır. Çalışmada scabies ve pediculosis olgularının yaş, cinsiyet ve yıllara göre dağılımı retrospektif olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Ocak 2006 ile Nisan 2017 tarihleri arasında Kayseri merkez ve çevre illerinden toplam 3908 scabies; 4762 pediculosis olgusu bildirildiği tespit edilmiştir. Her iki enfestasyonda da kadın olgu sayısının daha yüksek olduğu görülmektedir. Yaşa göre pozitif olgular değerlendirildiğinde ise scabies olgularının 25-44 yaş grubunda, pediculosis olgularının ise 10-14 yaş grubunda daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zaman da 2017'nin ilk dört ayında bir önceki yıla göre her iki enfestasyonda da olgu sayılarının iki kat daha fazla olduğu görülmüştür.

Sonuç: Scabies ve pediculosis enfestasyonlarının şehrimiz ve ülkemiz için hala önemli bir halk sağlığı sorunu olduğu kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Scabies, pediculosis, Kayseri

Geliş Tarihi: 13.10.2017

Kabul Tarihi: 12.12.2017

Çevrimiçi Yayın Tarihi: 08.03.2017

ABSTRACT

Objective: The present study aimed to evaluate scabies and pediculosis cases in the city of Kayseri and to contribute to the epidemiological data in Turkey.

Methods: Data for the present study were obtained from the Kayseri Directorate of Public Health. The distribution of lice and scabies according to age, sex, and years was evaluated retrospectively.

Results: A total of 3908 scabies and 4762 pediculosis cases have been reported from the central and peripheral districts of Kayseri between January 2006 and April 2017. It was observed that the number of female cases is higher in both infestations. When positive cases were evaluated according to age, it appears that scabies cases in the 25-44 age group and pediculosis cases in the 10-14 age group are higher. At the same time, in the first 4 months of 2017, it was observed that the number of cases in both infestations was two times higher than that in the previous year.

Conclusion: We believe that scabies and pediculosis infestations are still a major public health concern in Turkey and its city.

Keywords: Scabies, pediculosis, Kayseri

Received: 13.10.2017

Accepted: 12.12.2017

Available Online Date: 08.03.2017

GİRİŞ

Ektoparazitlerin deri veya vücut dışına yerleşmesi sonucu oluşan, genellikle öldürücü olmayan paraziter enfestasyonlar uzun yıllar devam edebilen, kişinin sosyal çevresinde anksiyete yaratan ve olumsuz duygulanımlara neden olan rahatsız edici hastalıklardır. Toplumun sosyoekonomik durumu ve

eğitim düzeyine bağlı olarak nüfusun büyük bir bölümünü etkileyebilmektedir (1-2).

Scabies, *Sarcoptes scabiei* var. *hominis*'in neden olduğu her yaş grubunda, her ırkta, her cinsiyette, her sosyo-ekonomik grupta ve bütün toplumlarda görülebilen bir enfestasyondur (1-4). Dünya genelinde yıllık 300 milyon civarında olgunun ol-

Bu çalışma 20. Ulusal Parazitoloji Kongresi'nde poster bildirisi olarak sunulmuştur.

This study was presented as a poster notice at the 20th Congress of National Parasitology.

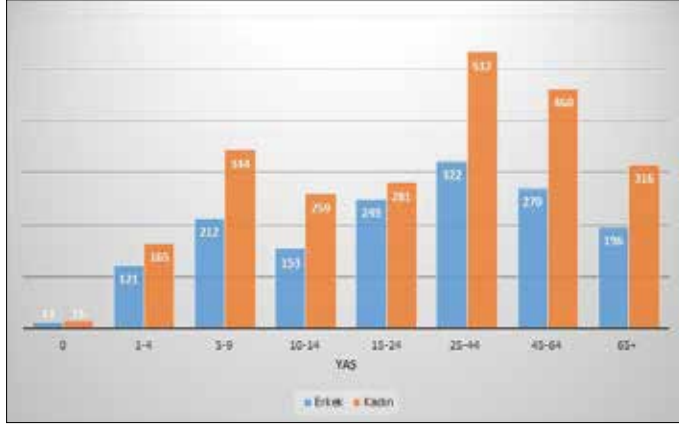
Yazışma Adresi / Address for Correspondence: Ülfet Çetinkaya E.posta: ucetinkaya@erciyes.edu.tr

DOI: 10.5152/tpd.2018.5602

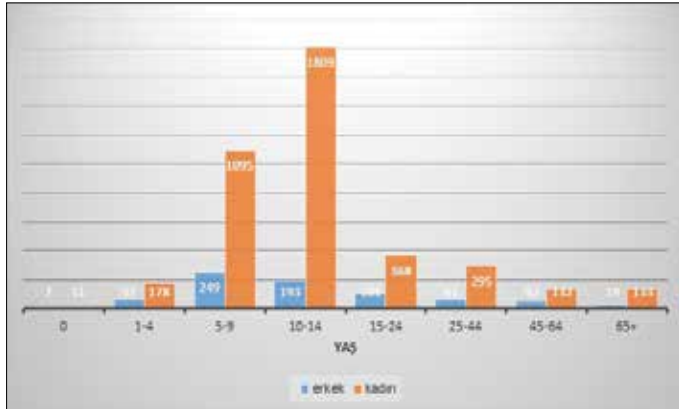
©Telif hakkı 2018 Türkiye Parazitoloji Derneği - Makale metnine www.turkiyeparazitolog.org web sayfasından ulaşılabilir.

©Copyright 2018 Turkish Society for Parasitology - Available online at www.turkiyeparazitolog.org

duğu tahmin edilmektedir (4, 5). Hastalık sonbahar ve kış aylarında daha fazla görülmektedir. Aşırı kalabalık, kötü beslenme, göç, evsizlik, kötü hijyen gibi durumlarda parazit hızla yayılarak salgınlara sebep olmakta ve tedavi edilmedikçe bulaştırıcılığı devam etmektedir. Genellikle bulaşma yakın temasla doğrudan olmakta, bu

Şekil 1. Scabies olgularının yaş ve cinsiyete göre dağılımı

Şekil 2. Pediculosis olgularının yaş ve cinsiyete göre dağılımı

Tablo 1. Yıllara göre nüfus başına düşen scabiesli olgu sayısı

Yıl	Nüfus	Olgu	Olgu/Nüfus
2006	1.146.378	470	1/2439
2007	1.165.088	414	1/2814
2008	1.184.386	360	1/3290
2009	1.205.872	348	1/3465
2010	1.234.651	455	1/2714
2011	1.255.349	275	1/4565
2012	1.274.968	376	1/3391
2013	1.295.355	275	1/4710
2014	1.322.376	401	1/2398
2015	1.341.056	212	1/6326
2016	1.358.980	101	1/13455
2017*	1.375.590	221	1/6224
TOPLAM	13.784.459	3908	1/3527

*İlk dört aylık veriler

nedenle de ev veya aile hastalığı olarak bilinmektedir. Parazit konaktan ayrıldıktan sonra dış ortamda oda sıcaklığında en az 36 saat canlı kalabilmekte, nem oranının artması ortam sıcaklığının azalması ile bu süre daha da uzayabilmektedir. Özellikle geceleri artan kaşıntı, dişi parazit tarafından oluşturulan tünellerin görünümü ve bu tünellerin vücuttaki dağılımı, tünellerin uç kısmında görülen incimsi vezüküller sayesinde uyuz tanısı klinik olarak konabilmektedir. Kesin tanı ise tüneller ve incimsi vezüküllerden alınan materyallerin %10'luk KOH içerisinde incelenmesiyle olmaktadır (3, 5-7).

İnsanın bilinen en eski parazitlerinden biri olan bitler kan ile beslenen zorunlu ektoparazitlerdir. İnsanda üç farklı bit türü yaşar: *Pediculus humanus var capitis* (baş biti) çoğunlukla başta saçlar arasında; *Pediculus humanus var corporis* (vücut biti) vücutta iç çamaşırların ve giysilerin üzerinde; *Phthirus pubis* (kasık biti) kasık bölgesindeki kıllara tutunarak yaşamaktadır (1, 2). Bu türler içerisinde en yaygın olanı baş bitidir. Kozmopolit bir dağılım göstermektedir. Yurt, kışla, hapisane gibi kalabalık yerlerde hızla yayılan bitler kişiden kişiye direk temas, ortak şapka, tarak vs. kullanımı veya aynı yatakta yatma ile bulaşmaktadır. Baş bitinin tanısındaki en önemli belirti sağlıklı derideki kaşıntıdır. Kesin tanısı ise genellikle saçın dip kısmındaki erişkin veya halk arasında sirke olarak bilinen yumurtaların görülmesi ile konmaktadır (1, 2, 8).

Bu çalışma, Kayseri ilinde görülen scabies ve pediculosis olgularının yaş, cinsiyet ve yıllara göre değerlendirilerek ülkemizdeki epidemiyolojik verilere katkı sağlaması amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEMLER

Çalışma öncesi Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Tarih: 07.07.2017 Karar No:217/357). Bu çalışmaya ait verilere Kayseri Halk Sağlığı Müdürlüğü'nden ulaşılmıştır. Ocak 2006 ile Nisan 2017 tarihleri arasında Kayseri merkez ve çevre ilçelerdeki sağlık kuruluşlarından Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) kullanılarak Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne bildirilmiş olan scabies ve pediculosis olgularının yaş, cinsiyet ve yıllara göre dağılımı retrospektif olarak değerlendirilmiştir. Çalışma sadece bildirim yapılan pozitif olgulara göre yapılmış olup bu durum çalışmamızın en büyük kısıtlılığıdır.

BULGULAR

Scabies Olgularının Analizi

Ocak 2006 ile Nisan 2017 tarihleri arasında Kayseri merkez ve çevre illerinden toplam 3908 scabies olgusu bildirilmiştir. Scabies olgularının cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde kadın olgu sayısının daha yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 1). Yaşa göre olgu sayılarının dağılımına bakıldığında ise 25-44 yaş grubunda daha fazla sayıda olgu bildirildiği görülmüştür (Şekil 1).

Çalışmada nüfus başına düşen olgu sayıları yıllara göre değerlendirilmiş olup 2016 yılında olgu sayısının en düşük, 2014 yılında ise en yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Pediculosis Olgularının Analizi

Kayseri'de bahsi geçen tarihler arasında toplam 4762 pediculosis olgusu bildirilmiştir. Cinsiyete göre kadın olgu sayısının daha yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 2). Yaşa göre olgu sayılarının dağılımına bakıldığında ise 10-14 yaş grubunda daha fazla sayıda olgu bildirildiği görülmüştür.

Tablo 2. Yıllara göre nüfus başına düşen pediculosis olgu sayısı

Yıl	Nüfus	Olgu	Olgu/Nüfus
2006	1.146.378	505	1/2270
2007	1.165.088	327	1/3563
2008	1.184.386	1168	1/1014
2009	1.205.872	1084	1/1112
2010	1.234.651	878	1/1406
2011	1.255.349	468	1/2682
2012	1.274.968	155	1/8226
2013	1.295.355	41	1/31594
2014	1.322.376	76	1/17400
2015	1.341.056	25	1/53642
2016	1.358.980	13	1/105815
2017*	1.375.590.	22	1/62527
Toplam	13.784.459	4762	1/2895
*İlk dört aylık veriler			

Nüfus başına düşen olgu sayılarının analizi sonucunda ise 2016 yılında olgu sayısının en düşük, 2008 yılında ise en yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 2).

TARTIŞMA

Scabies ve pediculosis, yaşam döngüsünde vektör veya ara konak bulundurmayan ve insandan insana direkt temas ile bulaşabilen ektoparazitlerin sebep olduğu hastalıklardır. Bu nedenle kolaylıkla salgınlara sebep olabilen bu parazitler hakkındaki epidemiyolojik verileri bilmek ve gerekli tedbirleri almak oldukça önemlidir.

Ülkemizde scabies prevalansı ile ilgili yapılan sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılabilmektedir. Yılmaz ve ark. (9) Elazığ’da üç farklı ilköğretim okulu öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada hiçbir öğrencide scabies tespit etmediklerini; Karaman ve ark. (10) Ordu İl Sağlık Müdürlüğü verilerine dayanarak yaptıkları çalışmada 1746’sı erkek 2087’si kadın olmak üzere toplam 3833 kişide scabies enfestasyonu bildirildiğini; Metin ve ark. (11) yaklaşık dört yıllık süreyi kapsayan retrospektif çalışmalarında polikliniğe başvuran hastaların %4,77’sini uyuzlu hastaların oluşturduğunu; Özcan ve ark. (12) Malatya’da ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptıkları bir çalışmada 9.808 öğrenciyi taradıklarını ve 3 erkek, 5 kız olmak üzere 8 öğrencide scabies tespit ettiklerini; Çiftçi ve ark. (13) Afyon’da 1.134 anaokulu öğrencisi üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin 5’inde scabies tespit ettiklerini; Önlü ve ark. (14) tarafından Hatay’da yapılan bir çalışmada yaşları 7-15 arasında değişen toplam 3935 öğrenci scabies açısından incelendiğini ve 11’i erkek, 8’i kız toplam 19 öğrencide scabies tespit ettiklerini bildirmişlerdir.

İlimizde scabies ile ilgili daha önce yapılan sadece bir çalışmaya ulaşılabilmektedir. Yazar ve ark. (15) tarafından yapılan bu çalışmada üniversite hastanesine başvuran scabies şüpheli hastaların yedi yıllık verileri retrospektif olarak değerlendirilmiştir. Bahsi geçen süre zarfında 48 kişinin başvurduğu ve bunlar içerisinde ise 8’inin pozitif belirlendiği bildirilmiştir.

İncelenen çalışmaların çoğunda kadınlarda erkeklere göre daha yüksek oranda scabies tespit edildiği görülmüştür (10-13, 15). Bi-

zim çalışmamızda da bu verileri doğrular şekilde scabies kadınlar da daha yüksek orandadır. Yaşa göre olgu dağılımları incelendiğinde 25-44 yaş arası erişkinlerde hastalığın daha yaygın olduğu görülmüştür. Uyuzda bulaşma daha çok geceleri olmakta ve aynı yatakta yatma, cinsel temas bulaşma olasılığını arttırmaktadır (1, 2). Cinsel olarak aktif yaş olan 25-44 yaşları arasında parazitin daha yaygın görülmesi bu durum ile açıklanmaktadır.

Ülkemizde pediculosis prevalansı ile ilgili olarak özellikle ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılmış oldukça fazla sayıda çalışma bulunmaktadır. Karaman ve ark. (10) Ordu İl Sağlık Müdürlüğü verilerine dayanarak yaptıkları çalışmada 955’i erkek, 2533 kadın olmak üzere toplam 3488 kişide pediculosis bildirildiğini; Karaaslan ve Yılmaz (16) 164 kız öğrenci ve 34 erkek öğrenci olmak üzere taradıkları 863 öğrencinin 198’inde; Karakuş ve ark. (17) tarafından sosyo-ekonomik düzeyleri farklı iki ilköğretim okulunda yapılan tarama sonucunda Sosyo-ekonomik durumu düşük olan okulda %27,2, orta düzeyde olan okulda ise %3,96 oranında; Değerli ve ark. (18) tarafından yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenim gören 342 çocuk üzerinde yaptıkları çalışmada 35 öğrencide; Akkaş ve Cengiz (19) 2222 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin %13,1’inde; Dursun ve Cengiz (20) 622 öğrencinin 59’unda baş biti tespit ettiklerini bildirmişlerdir.

İlimizde bit epidemiyolojisi ile ilgili yapılan çalışmalarda Oğuzkaya Artan ve ark. (21) 2005 yılında 1261 ilköğretim öğrencisini taradıklarını ve 16 erkek öğrenci ile 101 kız öğrencide baş biti tespit ettiklerini; Çetinkaya ve ark. (22) 2010 yılında 405 ilköğretim öğrencisini taradıklarını ve 3 erkek öğrenci ile 41 kız öğrencide baş biti tespit ettiklerini bildirmişlerdir.

İncelenen çalışmalarda kadınlarda erkeklere göre daha yüksek oranda baş biti bildirilmektedir (10, 16-22). Bizim verilerimiz cinsiyete göre değerlendirildiğinde diğer çalışmaları destekler şekilde olduğu ve kadınlarda erkeklere oranla daha yüksek oranda baş biti tespit edildiği görülmüştür. Bu durum bitin uzun saçlarda hem yumurtaların mekanik olarak daha kolay tutunması hem de uzun saçların bakımlarının daha zor olması ile açıklanabilmektedir. Yaşa göre olguların dağılımına bakıldığında zaman 10-14 yaş grubunda bit enfestasyonlarının daha yaygın olduğu görülmüştür. Bit her ne kadar her yaş grubundaki bireylerde görüle bile gerek kalabalık ortamlarda parazitin daha kolay yayılması gerek okul çağındaki kız çocuklarında tarak toka gibi eşyaların ortak kullanımı nedeniyle ilköğretim öğrencilerinde daha yaygın görülmektedir (1, 2). Elde ettiğimiz verilerde bu durumu doğrular şekildedir.

SONUÇ

Olgu sayıları yıllara göre incelendiği zaman hem scabies hem de pediculosis olgularının son yıllarda, 2006 yılına göre çok ciddi oranda düştüğü görülmektedir (Tablo 1 ve 2). Bu durum ülkemizde altyapı olanaklarının geliştiği, kişilerin özellikle ebeveynlerin bilinçlendiğinin bir göstergesi olabilir. Fakat 2017’nin ilk dört ayında bir önceki yıla göre iki kat daha fazla olgu olduğu görülmüştür. İnsandan insana direkt temas ile bulaşabilen ve toplu yaşanan yerlerde daha sık görülen bu parazitlerin, özellikle son yıllarda büyük oranda göç almış olan ülkemizde epidemiler yapabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle toplumun değişik kesimlerinde bu parazitlerin bulaş yolları, korunma ve kontrol prensipleri hakkında eğitimlerin düzenlenmesinin önemli olduğu kanaatindeyiz.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu tarafından 07.07.2017 tarihli ve 2017/357 karar nosu ve Kayseri Halk Sağlığı Müdürlüğü 11.08.2017 tarihli ve 201704 karar nosu ile onaylanmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - U.Ç.; Tasarım - U.Ç.; Denetleme - U.Ç.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - S.Ş., R.Ö.U.; Analiz ve/veya Yorum - U.Ç.; Literatür Taraması - U.Ç.; Yazıyı Yazan - U.Ç.; Eleştirel İnceleme - U.Ç.

Teşekkür: Bu çalışmada Kayseri Halk Sağlığı Müdürlüğü personeline teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: This study was approved by the ethics committee of Erciyes University Faculty of Medicine on 07.07.2017 with the decision no 2017/357 and Kayseri Public Health Directorate with the decision no. 201704 dated 11.08.2017.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - U.Ç.; Design - U.Ç.; Supervision - U.Ç.; Data Collection and/or Processing - S.Ş., R.Ö.U.; Analysis and/or Interpretation - U.Ç.; Literature Search - U.Ç.; Writing Manuscript - U.Ç.; Critical Review - U.Ç.

Acknowledgements: We would like to thank the staff of Kayseri Public Health Directorate for this study.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR

- Özcel MA, Özbel Y, Ak M. Özcel’in Tıbbi Parazit Hastalıkları, Türkiye Parazitoloji Derneği Yayını 2007; No:22, İzmir.
- Yazar S, Kuk S, Minan Ö, Saygı G. Saygı’nın Temel Tıbbi Parazitolojisi, Erciyes Üniversitesi Yayını 2016; No: 206, Kayseri.
- Falay T, Gürel MS. Uyuz. Türkiye Klinikleri J Dermatol-Special Topics 2017; 10: 143-53.
- Hay RJ, Steer AC, Engelman D, Walton S. Scabies in the developing world--its prevalence, complications, and management. Clin Microbiol Infect. 2012; 18: 313-23. [CrossRef]
- Chosidow O. Clinical practices. Scabies. N Engl J Med 2006; 20: 354-6.
- Yaman O. Deri Hastalıklarında Parazitolojik Tetkikler. Türkiye Klinikleri J Dermatol-Special Topics 2017; 10: 118-24.
- Korycińska J, Dzika E, Lepczyńska M, Kubiak K. Scabies: Clinical manifestations and diagnosis. Polish Annals of Medicine 2015; 22: 63-6. [CrossRef]
- Yetman RJ. The child with pediculosis capitis. J Pediatr Health Care 2015; 29: 118-20. [CrossRef]
- Yılmaz M, Korkmaz E, Karakoç S, Yaztürk S, Kizirgil A, Yakupoğulları Y. Investigation of intestinal parasites and ectoparasites in three primary school students in Elazığ. Türkiye Parazitol Derg 2007; 31: 139-41.
- Karaman Ü, Enginyurt Ö, Dündar Y, Baykal MK, Gür S. *Sarcoptes Scabiei* ve *Pediculus Capitis* Enfestasyonunun Sosyoekonomik Açıdan Değerlendirilmesi. Odu Tıp Derg 2014; 2: 23-9.
- Metin A, Yılmaz H, Arıca M. Van ve çevresinde 1994-1998 yılları arasında uyuzun durumu. Türkderm 1999; 33: 40-4.
- Özcan A, Gürsoy D, Mustafa Ş, Cengiz Y, Şahin S, Yoloğlu S. Malatya’da ilkökul Öğrencilerinde Pedikülozis Kapitis ve Skabies Araştırması. Türkiye Parazitol Derg 1996; 20: 61-5.
- Ciftci IH, Karaca S, Dogru O, Cetinkaya Z, Kulac M. Prevalence of pediculosis and scabies in preschool nursery children of Afyon, Turkey. Korean J Parasitol 2006; 44: 95-8. [CrossRef]
- Onlen Y, Akcalı C, Yigit H, Savas L, Culha G, Seraslan G, Savas N, Onlen Y. Hatay il merkezinde ilköğretim okullarında scabies sıklığı. Klim Derg 2004; 17: 193-5.
- Yazar S, Kuk S, Çetinkaya Ü, Gözkenç N, Şahin İ. Uyuz ön tanılı hastalarda *Sarcoptes scabiei* araştırılması. Kafkas Univ Vet Fak Derg 2012; 18(Suppl-A): A85-7.
- Karaaslan S, Yılmaz H. Van İli Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İlköğretim Okulu Öğrencilerinde *Pediculus humanus capitis*’in Yayılışı. Türkiye Parazitol Derg 2015; 39: 27-32. [CrossRef]
- Karakuş M, Arıcı A, Töz SÖ, Özbel Y. Prevalence of head lice in two socio-economically different schools in the center of Izmir City, Turkey. Türkiye Parazitol Derg 2014; 38: 32-6. [CrossRef]
- Değerli S, Malatyalı E, Mumcuoğlu KY. Head lice prevalence and associated factors in two boarding schools in Sivas. Türkiye Parazitol Derg 2013; 37: 32-5. [CrossRef]
- Akkaş Ö, Cengiz ZT. Prevalence of head lice in some primary schools in Iğdır province. Türkiye Parazitol Derg 2011; 35: 199-203. [CrossRef]
- Dursun N, Cengiz ZT. Distribution of head lice in the Erciş district of Van. Türkiye Parazitol Derg 2010; 34: 45-9.
- Oğuzkaya Artan M, Baykan Z, Koç AN. The prevalence of *Pediculus capitis* in students of eight primary schools in the rural area of the Kayseri province. Türkiye Parazitol Derg 2006; 30: 112-4.
- Çetinkaya Ü, Hamamcı B, Delice S, Ercal BD, Gücüyetmez S, Yazar S, et al. The prevalence of *Pediculus humanus capitis* in two primary schools of Hacılar, Kayseri. Türkiye Parazitol Derg 2011; 35: 151-3. [CrossRef]